

Seat No. : _____

M.A. Sem.-I
Dec. 2016
MAO0C-101 : Sanskrit

Time : 3 Hours

[Max. Marks : 70]

- સૂચના (૧) બધા જ પ્રશ્નો ફરજિયાત છે.
(૨) દરેક પ્રશ્નની જમણી બાજુ દર્શાવેલા અંક તેના કુલ ગુણ દર્શાવે છે.

- 1 (A) નીચેનામાંથી ગમે તે ત્રણ શ્લોકનું ભાષાન્તર કરો.

09

Translate any three of the following Verses.

- (૧) સરસિજમનુવિદ્ધં શૈવલેનાપિ રમ્યં
મલિનમપિ હિમાંશોલક્ષ્મ લક્ષ્મીં તનોતિ ।
ઇયમધિકમનોજ્ઞા વલ્કલેનાપિ તન્વી
કિમિવ હિ મધુરાણાં મણ્ડનં નાકૃતીનામ્ ॥
- (૨) અનાદ્યાતં પુષ્પં કિસલયમલૂનં કરુરૈ
રનાવિદ્ધં રત્નં મધુ નવમનાસ્વાદિતરસમ્ ।
અશ્વઘ્ન પુણ્યાનાં ફલમિલ ચ તદ્રુપમનથં
ન જાને ભોક્તારં કમિવ સમુપસ્થાસ્યતિ વિધિઃ ॥
- (૩) યાસ્યત્યધ શકુન્તલેતિ હૃદયં સંસ્પૃષ્ટમુત્કઞ્ઠયા
કઞ્ઠઃ સ્તમ્ભિતબાષ્પવૃત્તિકુલશ્ચિન્તાશ્ચંદ્રં દર્શનમ્ ॥
વૈક્લવ્ય મમ તાવદીદશમપિ સ્નેહાદરણ્યૌકસઃ
પીડયન્તે ગૃહિણઃ કથં નુ તનયાવિશ્લેષદુઃસ્વૈર્નવૈઃ ॥
- (૪) રમ્યાણિ વીક્ષ્ય મધુરાંશ્ચ નિશમ્ય શબ્દા
ન્યર્યુત્સુકીભવતિ યત્સુખિતોપિ જન્તુઃ ।
તચ્ચેતસા સ્મરતિ નૂનમબોધપૂર્વં
ભાવસ્થિરાણિ જનનાન્તર સૌહૃદાનિ ॥
- (૫) અક્લિષ્ટબાલતરુપ્લવલોભનીયં
પીતં મયા સદયમેવ રતોત્સવેષુ ।
બિમ્બાધર સ્પૃશસિ વેદશ્રમર પ્રિયાયા
સ્ત્વાં કારયામિ કમલોદરબન્ધનસ્થમ્ ।

- (B) સસંદર્ભ સમજાવો. 05
 Explain with reference to context : (any two)
 (૧) અતિસ્નેહઃ પાપશઙ્ગી
 (૨) ઉત્સવપ્રિયાઃ સ્વલુ મનુષ્યાઃ ।
 (૩) ન તાદૃશા આકૃતિવિશેષાશ્ચિરં ગુણવિરોધિનો ભવન્તિ ।
 (૪) સરસ્વતી શ્રુતમહતાં મહીયતામ્ ।
- 2 (A) નીચેનામાંથી ગમે તે બે વિશે ટૂંકનોંધ લખો. 07
 write short notes on any two of the following.
 (૧) અભિજ્ઞાનશાકુન્તલસ્ય નાન્દી ।
 (૨) કણ્વસ્ય અનુપસ્થિતેઃ નાટકીયમહત્વમ્ ।
 (૩) હંસપદિકાયાઃ ગીતમ્ ।
 (૪) દુર્વાસસઃ શાપઃ
- (B) અભિજ્ઞાનશાકુન્તલમ્ નાટકના પાંચમા અંકનું સમીક્ષાત્મક રસદર્શન કરો. 07
 અથવા / or
 કાલિદાસની નાટ્યશૈલીની વિશેષતાઓ નોંધો.
- 3 (A) ‘શકુન્તલા મૂર્તિમતી ચ સત્ક્રિયા’ વાક્યને કેન્દ્રમાં રાખી શકુન્તલાનું ચરિત્રચિત્રણ કરો. 07
 અથવા
 ‘કાવ્યેષુ નાટકં રમ્યમ્’ ના સંદર્ભમાં અભિજ્ઞાનશાકુન્તલનું મૂલ્યાંકન કરો.
- (B) ‘શાઙ્ગસ્ત્ર’ અને ‘શારદ્ધત’ ની ચરિત્રગત લાક્ષણિકતાઓ વર્ણવો. 07
 અથવા
 અભિજ્ઞાનશાકુન્તલમ્ ની વસ્તુસંકલના
- 4 (A) કાલિદાસના નાટકોની નાન્દીની વિશેષતાઓ 07
 અથવા
 કાલિદાસના ત્રણેય નાટકોમાં વ્યક્ત થયેલ રસિનિરૂપણની તુલના કરો.
- (B) કાલિદાસના નાટકોના વિદૂષકના પાત્રની તુલના કરો. 07
 અથવા
 કાલિદાસના નાટકોમાં વ્યક્ત થતો કાલિદાસનો પ્રકૃતિપ્રેમ.
- 5 નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ સંક્ષેપમાં લખો. (કોઇપણ સાત) 14
 Answer the following question in brief (any seven)
 (૧) કાલિદાસના ખંડકાવ્યોના નામ આપો.
 (૨) અભિજ્ઞાનશાકુન્તલની કોઇ એક ટીકા અને તેના કર્તાનું નામ આપો.
 (૩) કણ્વનો આશ્રમ કઈ નદીના તીરે આવેલો હતો ?
 (૪) ‘ઉપમા કાલિદાસસ્ય’ સમજાવો.
 (૫) કાલિદાસના ત્રણે નાટકોના ભરતવાક્યમાં કઈ ઇચ્છા વ્યક્ત થઈ છે ?
 (૬) શાકુન્તલના ત્રણ ઋષિઓના નામ આપો.
 (૭) નાટકં રઘ્યાતવૃત્તં સ્યાત નો અર્થ આપો.
 (૮) અભિજ્ઞાનશાકુન્તલમાં શકુન્તલા માટે કયા કયા પ્રતિકો વપરાયા છે ?
 (૯) વૈખાનસો દુષ્યન્તને કેવા આશીર્વાદ આપે છે ?

Seat No. : _____

M.A. Sem.-I
Dec. 2016
MAO0C-102 : Sanskrit
(નિરુક્તમ્)

Time : 3 Hours

[Max. Marks : 70]

સૂચના (૧) બધા જ પ્રશ્નો ફરજિયાત છે.

(૨) દરેક પ્રશ્નની જમણી બાજુ દર્શાવેલા અંક તેના કુલ ગુણ દર્શાવે છે.

1 (A) નીચેનામાંથી ગમે તે એક સસંદર્ભ સમજાવો. 8

Explain with context any one of the Following.

- (૧) एतानि चत्वारः पदजातानि नामख्याते चोपसर्गनिपाताश्च तानि इमानि भवन्ति ।
- (૨) न निर्बद्धा उपसर्गा अर्थान्निराहुरिति शाकटायनः । नामाख्यात योस्तु कर्मोपसंयोग द्योतका भवन्ति
- (૩) त्व इति विनिग्रहार्थीयं सर्वनाम् अनुदात्तम् । अर्धनाम इत्येके ।

(B) નીચેનામાંથી ગમે તે એક ટૂંકમાં સમજાવો. 6

Explain in brief any one of the Following.

- (૧) पुरुषविद्याडनित्यत्वात् कर्मसम्पत्तिर्मन्त्रो वेदे ।
- (૨) उच्चावचाः पदार्था भवन्तीति गार्ग्यः । तद्य एषु पदार्थः, प्राहुरिमे तं, नामाख्यातयोरर्थविकरणम् ।

2 (A) નીચેનામાંથી ગમે તે એક સસંદર્ભ સમજાવો. 8

Explain with context any one of the Following.

- (૧) तत्र नामान्यारख्यातजानीति शाकटायनो नैरुक्तसमयश्च ।
न सर्वाणीति गार्ग्यो वैयाकरणानां चैके ।
- (૨) अथापीदमन्तरेण मन्त्रेष्वर्थप्रत्ययो न विद्यते । अर्थमप्रतियतो नात्यन्तं स्वरसंस्कारोद्देशः ।
- (૩) अथापि ज्ञानप्रशंसा भवत्यज्ञाननिन्दा च ।

(B) નીચેનામાંથી ગમે તે એક ટૂંકમાં સમજાવો. 6

Explain in brief any one of the Following.

- (૧) यथो एतद् अनुपपन्नार्थाः भवन्ति इति । आम्नायवचनाद अहिंसा प्रतीयेत ॥
- (૨) साक्षात्कृतधर्माणः ऋषयो बभूवुः । तेडवरेभ्योऽसाक्षात्कृत धर्मभ्यः उपदेशेन मन्त्रान् संप्रादुः ।

- 3 (A) તદ્દેષુ પદેષુ સ્વરસંસ્કારૌ સમર્થૌ પ્રાદેશિકેન ગુણેન અન્વિતૌ સ્યાતાં તથા તાનિ નિર્બૂયાત્ । 8
અથ અનન્વિતેડપ્રાદેશિકે વિકારેડર્થનિત્યઃ પરીક્ષેત કેનચિત્ વૃત્તિસામાન્યેન ।
યાસ્કે આપેલ નિર્વચનના ઉપરોક્ત સિદ્ધાંતો સમજાવો.

Explain the above mentioned principles of etymology, given by યાસ્ક

OR

અનર્થકાઃ હિ મન્ત્રાઃ । ઇતિ કૌત્સઃ । ચર્ચા કરો.

અનર્થકાઃ હિ મન્ત્રાઃ । ઇતિ કૌત્સઃ । Discuss

- (B) નીચેનામાંથી ગમે તે એક ટૂંકમાં સમજાવો. 6

Explain in brief any one of the Following.

(૧) અથાપિ વર્ણલોપો ભવતિ । તત્વા યામિ ઇતિ ।

(૨) એવ મન્યેષામપિ સત્વાનાં સંદેહાઃ વિદ્યન્તે । તાનિ ચેત્સમાનકર્માણિ સમાનનિર્વચનાનિ ।

- 4 (A) નીચેનામાંથી ગમે તે ત્રણના યાસ્કાનુસારી નિર્વચન આપો. 9

Give etymology of the Following, according to યાસ્કઃ (any three)

(૧) અધ્વર્યુઃ (૨) આચાર્યઃ (૩) હિરણ્યમ્

(૪) સમુદ્રઃ (૫) આદિત્યઃ (૬) રાત્રિઃ

- (B) નીચેનામાંથી ગમે તે એક ટૂંકમાં સમજાવો. 5

Explain in brief any one of the Following.

(૧) રાજઃ પુરુષો રાજપુરુષઃ । રાજા રાજતેઃ પુરુષઃ પુરિ ષાદઃ । પુરિ શયઃ । પુરયતેર્વા ।

(૨) વૃત્રો વૃણોતેર્વા । વર્તતેર્વા । વર્ધતેર્વા ।

(૩) નદ્યઃ કસ્માત્ । નદનાઃ ભવન્તિ । શબ્દવત્યઃ । બહુલમાસાં નૈઘણ્ટુકં વૃત્તમ્ ।

- 5 નીચેના પ્રશ્નોના સંક્ષેપમાં ઉત્તર આપો. (ગમે તે સાત) 14

Answer the Following questions in brief : (any Seven)

- (1) વેદાંગો કયા કયા છે તે જણાવો.
- (2) યાસ્કના મતે પદો કયા કયા છે ?
- (3) નામ અને આખ્યાતનું લક્ષણ જણાવો.
- (4) વાચ્યાર્થિણિના મતે છ પ્રકારના ભાવવિકારો જણાવો.
- (5) શાકટાયન અને ગાર્ગ્યના મતે ઉપસર્ગો કેવા છે ?
- (6) ઉપમાર્થક નિપાતોના નામ આપો.
- (7) 'દક્ષિણા' શબ્દનું નિર્વચન સમજાવો.
- (8) નિરુક્ત ભણવાના અધિકારીઓ કોણ છે ?
- (9) 'નરક' શબ્દમાં કયો ધાતુ રહેલો છે ?
- (10) વેદમાં 'ન' નિપાત કયા કયા અર્થમાં પ્રયોજાયો છે ?

M.A. Sem.-I

Dec. 2016

Seat No. : _____

MAO0C-103 : Sanskrit

Time : 3 Hours

[Max. Marks : 70]

સૂચના (૧) બધા જ પ્રશ્નો ફરજિયાત છે.

(૨) દરેક પ્રશ્નની જમણી બાજુ દર્શાવેલા અંક તેના કુલ ગુણ દર્શાવે છે.

1 (A) નીચેનામાંથી ગમે તે એક શ્લોકનો દંડાન્વય આપી અનુવાદ લખો.

8

Write and translate any one of the following verse :

(1) પ્રત્યાસન્ને નભસિ દયિતાજીવિતાલમ્બનાર્થી

જીમૂતેન સ્વકુશલમયી હારચિષ્યન્પ્રવૃત્તિમ્ ।

સ પ્રત્યગ્રૈઃ કુટુજકુસુમૈઃ કાલ્પિતાર્થાય તસ્મૈ

પ્રીતઃ પ્રીતિ પ્રમુખવચનં સ્વાગતં વ્યાજહારા ॥

(2) સંતપ્તાનાં ત્વમસિ શરણં તત્પયોદ પ્રિયાયાઃ

સંદેશં મે હર ધનપતિ ક્રોધ વિશ્લેષિતસ્ય ।

ગન્તવ્યા તે વસતિરલકા નામ યક્ષેશ્વરાણાં

બાહ્યોધાનાસ્થિતહરશિરશ્ચન્ધિકાધૌતહર્મ્યા ॥

(B) નીચેનામાંથી ગમે તે બે સસંદર્ભ સમજાવો.

6

Explain any two of the following with reference to context.

(1) સ્નિગ્ધચ્છાચાયારુષુ વસતિં રામગિર્યાશ્રમેષુ ।

(2) ન સ્વાદન્યોપ્યહમિવજનો યઃ પરાધીનવૃત્તિઃ ।

(3) દિડ્નાગાનાં પથિ પરિહરન્થૂલ હસ્તાવલે પાન્ ।

(4) પ્રત્યુદ્યાતઃ કથમપિ ભવાન્ ગન્તુમાશુ વ્યવસેત્ ।

2 (A) નીચેનામાંથી ગમે તે એક શ્લોકનો ખંડાન્વય આપી અનુવાદ કરો.

8

Write and translate any one of the following verse.

(1) આપૃચ્છસ્વ પ્રિયસખમમું તુઙ્ગમાલિઙ્ચ શૈલં

વન્ધૈઃ પુંસાં રઘુપતિપૈદરઙ્કિતં મેઘલાસુ ।

કાલે કાલે ભવતિ ભવતો યસ્ય સંયોગમેત્ય

સ્નેહ વ્યક્તિશ્ચિરવિરહજં મુઙ્ગતો બાષ્પમુષ્ણમ્ ।

(2) તસ્યાસ્તિક્તૈર્વનગજમદૈવાસિતં વાન્તવૃષ્ટિ

જમ્બૂકુઙ્ગપ્રતિહતરયં તોયમાદાય ગચ્છેઃ ।

અન્તઃ સારં ધન તુલયિતું નાનિલઃ શક્ચતિ ત્વાં

સ્તિઃ સર્વો ભવતિ હિ લઘુ પૂર્ણતા ગૌરવાય ॥

(B) નીચેનામાંથી ગમે તે એક ઉપર નોંધ લખો.

6

Write note on any one to the following

(1) કાલિદાસસ્ય જીવનં કૃતયશ્ચ

(2) ઉપમા કાલિદાસસ્ય ।

- 3 (A) નીચેના આધારે સૂચવેલા પ્રશ્નોના જવાબ લખો. 8
Write answers to the questions based on following verse.
રત્નચ્છાયાવ્યતિકરં ઇવ પ્રેક્ષ્યમેતત્પુરસ્તા
ઢલમીકાગ્રાત્પ્રભવતિ ધનુઃ ચ્ચન્દ્રમાચ્ચન્દ્રલસ્ય ।
યેન શ્યામં વપુરતિતરાં કાન્તિમાપતસ્યતે તે
બર્હેણેવ સ્ફૂરિતરુચિના ગોપવેશસ્ય વિષ્ણોઃ ॥
- (1) ‘વલ્મીકાગ્રાત્પ્રભવતિ ધનુઃચ્ચન્દ્રમાચ્ચન્દ્રલસ્યં ।’ આ પંક્તિનો અર્થ આપો.
(2) ‘પ્રભવતિ’ અને આપતસ્યન્તે રૂપોને સમજાવો.
(3) ‘વપુઃ’, ‘આચ્ચન્દ્રલ’, ‘વલ્મીક’ અને ‘વ્યતિકર’ આ શબ્દોના અર્થ લખો.
(4) ‘ધનુઃ’, ‘વપુઃ’ અને ‘વિષ્ણુઃ’ ના સામાનાર્થી શબ્દો આપો.
- (B) નીચેના પ્રશ્નોના એક બે વાક્યમાં જવાબ આપો. 6
Write answers in one or two sentences of the following questions :
(1) જીમૂતેન સ્વકુશલમયીં હારયિષ્યન્નવૃત્તિમ્ પંક્તિમાં આવેલ જીમૂત શબ્દનો એક પર્યાય આપો.
(2) અસિ રૂપ ઓળખાવો.
(3) જનકતનયાસ્નાન પુણ્યોદકેષુ સમાસ ઓળખાવો.
- 4 (A) નીચેનામાંથી ગમે તે એક છંદને લક્ષણ બંધારણ દ્વારા સમજાવો. 8
Explain any one of the following chhanda with it's characteristis.
(1) મા નિષાદ પ્રતિષ્ઠાં ત્વમ ગમઃ શાશ્વતી સભાઃ ।
યત્કૌશ્લમિથુનાદેકમવધીઃ કામમોહિતમ્ ॥
(2) મહિમ્નઃ પારં તે પરમવિદુષો યદ્યસદશી
સ્તુતિબ્રહ્માદીનામપિ તદવસન્નાસ્ત્વયિ ગિરઃ ।
અથાવાચ્યઃ સર્વઃ સ્વમતિપરિણામાવધિ ગૂણન્
મમાપ્યેષઃ સ્તોત્રે હર ! નિરપવાદઃ પરિકરઃ ॥
- (B) નીચેનામાંથી ગમે તે બે છંદોના લક્ષણ સોદાહરણ સમજાવો. 6
Explain any two chhanda's characteristics with example.
(1) મન્દાક્રાન્તા
(2) ઉપજાતિ
(3) વસંતતિલકા
(4) માલિની
5. નીચેના પ્રશ્નોના એક બે વાક્યોમાં જવાબ આપો. 14
write answers in one or two sentences of following questions :
(1) મેઘદૂત શીર્ષક સમજાવો.
(2) કાલિદાસના મહાકાવ્યો અને ખંડકાવ્યોના નામ આપો.
(3) સમવૃત્ત છંદ એટલે શું ?
(4) મેઘ કોના વંશમાં જન્મ્યો છે ?
(5) ‘નીડ’ ના સમાનાર્થી શબ્દ આપો.
(6) સત્તર અક્ષરવાળા બે છંદોના નામ જણાવો.
(7) છંદશાસ્ત્રના પ્રણેતા કોણ છે ?

Seat No. : _____

M.A. Sem.-I

Dec. 2016

MAO0C-104 : Sanskrit

(અયોધ્યા કાંડ)

Time : 3 Hours

[Max. Marks : 70]

સૂચના (૧) બધા જ પ્રશ્નો ફરજિયાત છે.

(૨) દરેક પ્રશ્નની જમણી બાજુ દર્શાવેલા અંક તેના કુલ ગુણ દર્શાવે છે.

1 (A) નીચેનામાંથી કોઇપણ બે શ્લોકનું સાનુવાદ વિવરણ કરો.

8

Translate any two of the following with details.

(૧) શાસ્ત્રજ્ઞશ્ચ કૃતજ્ઞશ્ચ પુરુષાન્તરકોવિદઃ ।

યઃ પ્રગ્રહાનુગ્રયોર્યથાન્યા વિચક્ષણઃ ॥ અયોધ્યાકાણ્ડ . ૧. ૨૦ ॥

(૨) પુરા દેવાસુરે યુદ્ધે પિત્રા તે મમ રાઘવ ।

રક્ષિતેન વરૌ દત્તૌ સરાલ્યેન મહારણે ॥ અયોધ્યાકાણ્ડ . ૩૦. ૧૨ ॥

(૩) નિર્ગુણસ્યાપિ પુત્રસ્ય કથં સ્યાદ્વિપ્રવાસનમ્ ।

કિં પુનર્યસ્ય લોકોડયં જિતો વૃત્તેન કેવલમ્ ॥ અયોધ્યાકાણ્ડ . ૧૬. ૧૧ ॥

(૪) દૈન્યં હિ નગરીગચ્છેદ્દષ્ટવા શૂન્યમિમં રથમ્ ।

સૂતાવશેષં સ્વં સૈન્યં હતવીરમિવાહવે ॥ અયોધ્યાકાણ્ડ . ૪૬. ૩૩ ॥

(B) નીચેનાં સંદર્ભ વાક્યો સમજાવો. (કોઇપણ બે)

06

Explain in reference to the context (any two) of the Following.

(૧) દિવ્યૈર્ગુણૈ શક્રસમો રામઃ સત્યપરાક્રમઃ ।

(૨) એક એવ હિ વન્ધ્યાયાઃ શોકો ભવતિ માનસઃ ।

(૩) આર્યે કિમવમન્યેયં સ્ત્રીણાં ભર્તા હિ દૈવતમ્ ।

(૪) ન મન્યે બ્રહ્મચર્યેઽસ્તિ સ્વધીતે વા ફલોદયઃ ।

- 2 રામાયણને વીરચરિત મહાકાવ્ય તરીકે મૂલવો. 14
 Explain Ramayana as વીરચરિત epic
 અથવા / or
 ઇન્દ્ર અને રામનાં પરાક્રમોની સમીક્ષા કરો.
 Write Critical note on words of Rama & Indra
- 3 કોઇપણ બે ટૂંકનોંધ લખો. 14
 Write short note any two of the following.
 (૧) મન્યરાવૃત્તાન્તઃ ।
 (૨) રામ અને સીતાનો સંવાદ
 (૩) અયોધ્યાકાણ્ડ શીર્ષક
 (૪) અલંકાર યોજના (વાલ્મીકિ કૃત અયોધ્યાકાંડને આધારે)
- 4 રામાયણને ઉપજીવ્યકાવ્ય તરીકે મૂલવો. 14
 Explain Ramayan as ઉપજીવ્ય epic
 અથવા / or
 અધ્યાત્મરામાયણ અને વાલ્મીકિ કૃત રામાયણની તુલના કરો.
 Describe the deference between.
 અધ્યાત્મ રામાયણ & વાલ્મીકિ રામાયણ
- 5 નીચેના પ્રશ્નોના ટૂંકમાં જવાબ આપો. (કોઇપણ સાત) 14
 Write answer in short (any Seven) of the following)
 ૧. રાજાએ કયા નક્ષત્રમાં રામને યુવરાજ બનાવવા નક્કી કર્યું ?
 ૨. મન્યરા તને ક્ષેમકુશળ નથી (કશ્ચિતક્ષેમં ન મન્યરે) વાક્ય કોણ કોને કહે છે ?
 ૩. દશરથના રથના સારથી કોણ હતા ?
 ૪. કૈકેયી એ કયાં બે વરદાન માંગ્યા ?
 ૫. રામાયમ માટે કઇ વિશેષ સંજ્ઞાઓ પ્રયોજાઇ છે ?
 ૬. મહાભારતનાં કયાં પર્વોમાં રામકથાના સન્દર્ભો મળે છે ?
 ૭. ભવભૂતિએ રામાયણને આધારે કયાં રૂપકો સર્જ્યા ?
 ૮) વેબરે કયાં ગ્રીક મહાકાવ્યોને વાલ્મીકિરામાયણના આધારભૂત પ્રેરણાસ્ત્રોત કહ્યા છે ?
 ૯) કયાં કાવ્યો આર્ષકાવ્યો તરીકે વર્ણવાયાં છે ?
 ૧૦) ઉપજીવ્ય અને ઉપજીવક કાવ્ય એટલે શું ? ઉદાહરણ સાથે સમજાવો.

M.A. Sem.-I
Dec. 2016
MAO0C 105 Sanskrit

समास प्रकरणम्

Time : 3 Hours

[Max. Marks : 70]

સૂચના (૧) બધા જ પ્રશ્નો ફરજિયાત છે.

(૨) દરેક પ્રશ્નની જમણી બાજુ દર્શાવેલા અંક તેના કુલ ગુણ દર્શાવે છે.

1 (અ) નીચેનામાંથી ગમે તે બે સૂત્રો સમજાવો.

08

(૧) ઉપસર્જનમ્ પૂર્વમ્ ।

(૨) તૃતીયસપ્તમ્યોર્બહુલમ્ ।

(૩) સપ્તમી શૌણ્ડેઃ ।

(૪) અનેકમન્યપદાર્થે ।

(બ) નીચેનામાંથી ગમે તે બે પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

06

(૧) સમર્થઃ પદવિધિઃ સૂત્રમાં સમર્થનો શો આશય છે તે જણાવો.

(૨) તત્ર સમસનં સમાસઃ । ને ટૂંકમાં સમજાવો.

(૩) ઉપપદમતિઙ્ સૂત્રનું કોઈ એક ઉદાહરણ આપી તેનો અર્થ લખો.

(૪) સુષન્ત એટલે શું ?

2 (અ) નીચેનામાંથી ગમે તે બે સમાસોની રૂપસિદ્ધિ પ્રક્રિયા સમજાવો.

08

(૧) ભૂતપૂર્વઃ

(૨) અધિહરિ

(૩) નીલોત્પલમ્

(૪) પ્રાપ્તોદકઃ

(બ) નીચેના વિગ્રહ વાક્યો ઉપરથી સમાસ રચી તેનાં નામ આપો.

06

(૧) મેઘસ્ય આલોકઃ

(૨) કુમ્ભં કરોતિ

(૩) હરિશ્ચ હરશ્ચ

(૪) રૂપસ્ય યોગ્યમ્

(૫) રાજ્ઞઃ પૂરુષઃ

(૬) પૂર્વ કાયસ્ય

3 (અ) નીચેનામાંથી ગમે તે બે સમાસ વિગ્રહ વાક્ય આપી માત્ર સમાસ પ્રક્રિયા સમજાવો.

08

(૧) પિતરૌ

(૨) કુક્કુટમયુરૌ

(૩) સંજ્ઞા - પરિભાષમ્

(૪) પ્રજાપતિઃ

(બ) નીચેના સમાસોનો અર્થ જણાવો.

06

(૧) પાણિપાદમ્	(૨) ક્રૂપપતિતઃ	(૩) દેવદત્તગૃહમ્
(૪) જલજાક્ષી	(૫) મહાયશાઃ	(૬) અપુત્રઃ

4 (અ) નીચેના ગમે તે પાંચ શબ્દોનો ઉપયોગ કરી સમાસ રચો અને વાક્યમાં પ્રયોજો.

10

(૧) રામલક્ષ્મણૌ	(૨) પીતામ્બર	(૩) સપ્ત-ઋષિ	(૪) ધનશ્યામ
(૫) મધ્યરાત્રઃ	(૬) ચોરભયમ્	(૭) નવરાત્રી	(૮) મહાદેવ
(૯) મનુસ્મૃતિ	(૧૦) સૂર્યોદયઃ		

(બ) નીચેના જોડકાં જોડો.

04

(૧) અષ્ટાધ્યાયી	-	બહુવ્રીહિ
(૨) બહુજન	-	પં.તત્પુરુષ
(૩) શીતોષ્ણં	-	દ્વિગુ
(૪) સિંહભયમ્	-	કર્મધારય

5 નીચેના પ્રશ્નોનો જવાબ આપો.

14

- (૧) આચાર્ય વરદરાજના વૃત્તિ ગ્રંથનું નામ શું છે ?
- (૨) પ્રત્યુદ્ઘટરણ એટલે શું ?
- (૩) શિવ કેશવૌ - આ સમાસમાં કયું પદ પ્રધાન છે ?
- (૪) દ્વિગુ સમાસ કયાં લિંગમાં પ્રયોજાય છે ?
- (૫) સમાસ પ્રકરણમાં આવતા પાંચ સમાસોના નામ જણાવો.
- (૬) અનશ્ચઃ - અપુત્રઃ સમાસમાં રહેલી અસમાનતા જણાવો.
- (૭) સમાસ પ્રકરણમાં કુલ કેટલાં સુત્રો છે ?
- (૮) મધ્યરાત્રઃ શબ્દમાં કયો સમાસ છે ?
- (૯) કુપુરુષઃ નું વિગ્રહ વાક્ય આપો.
- (૧૦) પીતામ્બરો હરિઃ નો લૌકિક વિગ્રહ આપો.
- (૧૧) અવ્યયીભાવ સમાસ કયાં લિંગમાં પ્રયોજાય છે ?
- (૧૨) અર્ધપિપ્પલી સમાસ કયા સૂત્રને આધારે થયો છે ?
- (૧૩) અક્ષણા કાણઃ માં સમાસ શા માટે ન થાય ?
- (૧૪) દ્વન્દ્વ સમાસનાં પ્રકારો જણાવો.